

ARKITEKTENS MANGE ROLLER

Det kræver både indsigt og udsyn hos arkitekterne, hvis de skal have indflydelse og deltage i udviklingsprocesserne i de udsatte boligområder. Indsigt i det fysiske miljø, men også indsigt i den mangefacetterede sociale, kulturelle og organisatoriske virkelighed. Og udsyn i form af nysgerrighed og åbenhed – også for at lære selv. ARKFOKUS har talt med arkitekt Tina Saaby fra Witraz Arkitekter og Sonja Mikkelsen, sekretariatschef i Urbanprogrammet i Århus om arkitektens rolle i forhold til de udsatte boligområder. Af Anne Mette Boye og Trine Skammelsen.

BYDEL I BEVÆGELSE

Bydel i bevægelse – Urbanprogrammet vil i perioden 2002-2007 øge muligheden for, at borgerne i Gellerup-Hasle-Herredsvang økonomisk og socialt kan være med til i fællesskab at realisere deres drømme og forhåbninger for fremtiden. Sonja Mikkelsen, som er tidligere trafikminister, er sekretariatschef i Urbanprogrammet. Århus Kommune og EU's Fond for Regionaludvikling giver økonomisk støtte til Urbanprogrammet, der netop er blevet evalueret som meget succesfuldt.

Læs mere: www.aarhuskommune.dk
www.witraz.dk (Witraz Arkitekter)

Action design: Hasle Bakker i Århus – Transform Arkitekter. Hvordan omdanner man 1 mio kubikmeter overskudsjord til et nyt attraktivt byrum? Tre forskellige landskabselementer, Spiralen, Bjergkammen (billedet) og Plateauet, indbyder til oplevelse og bevægelse.

som borgerne gengav i borgerinddragelsesprocessen. Det var Transform fantastisk gode til.”

Kreativ historiefortæller

Udviklingsprojekter i udsatte boligområder bygger ofte på et omfattende empirisk og analytisk grundlag. Metoderne er generelt accepterede som en naturlig og vigtig forudsætning for overhovedet at nå til en dybdegående forståelse af et område.

Men samtidig viser nogle arkitekttegner en evne til via det, man kan kalde *action design*, at kunne involvere brugere gennem leg, og skabe udvikling vha

“Jeg tror egentlig ikke, at arkitekterne er uddannede til at bruge de anerkendte og værdsatte metoder. Jeg oplever tit, at det er arkitekten selv, der ved bedst. Og de er ikke gode til at lytte til, hvad folk siger og synes – så procesmagere er de altså ikke!” (Sonja Mikkelsen fra Urbanprogrammet i Århus)

små spontane initiativer. I den slags processer er der en udpræget grad af metodefrihed. Her benyttes associationer, metaforer, tankespind og argumentationspring – alle fænomener, der kan virke frigørende i svære og dogmatiske diskussioner. Her har arkitekten som kreativ historiefortæller potentialet til at være

med hele vejen – men det kræver indlevelse og ydmyghed, for at dialogen kan skabes og argumenterne forstås af brugere og andre samarbejdspartnere.

Tina Saaby fra Witraz Arkitekter har stor erfaring med brugerinddragelse og forklarer her, hvordan hun ser arkitektens rolle i udviklingen af udsatte boligområder.

“Det handler om at sætte en proces i gang, så man ikke tror, at man bare skal lave et beboerhus oppe i det ene hjørne. Man skal ind og agere, og man må vise åbenhed over for, at processen vil komme til at påvirke resultatet. Denne tilgang løser mange problemer til sidst, men det er der mange arkitekter, der har svært ved,

fordi det går ind og påvirker deres formgivningsproces. Åbenhed er helt grundlæggende, når man har med brugere at gøre. Det er ikke bare i ghettoområderne, men det er helt generelt, når man arbejder med boligområder. På tegnestuen bruger vi ofte vendingen, at *indsigt giver forståelse, og forståelse giver tillid.*”

Witraz er en af de tegnestuer, der forsøger at engagere sig i store projekter med direkte brugerinddragelse – bla med erfaring fra projekter ved Urbanplanen på Amager og Mjølnerparken på Nørrebro. Her benytter Witraz sig af en værktøjskasse, der dækker over metoder fra Arkitektskolens klassiske arkitektur- og byrumsregistreringer over interviews til leg, happenings og workshops. For at kunne varetage de alsidige opgaver har tegnestuen både en kommunikationsuddannet og en antropolog i staben, og helt afhængig af det enkelte projekts målgruppe udvælges så relevante værktøjer, der kan accentuere en udvikling. Tina Saaby giver et eksempel:

“Hvis vi går ind i et af de her rigtig kedelige gårdrum ude i Mjølnerparken, så har vi i en af gårdene tegnet en spiral – med en kridtmaskine, ganske simpelt. Men i løbet af 1 1/2 time har vi skabt arkitektur inde i rummet; vi har lavet en legetøjsspiral, som ungerne begynder at lege i, og vi har snakket med 100 børn. Det kan lade sig gøre dér, fordi der er så mange børn. En anden gang havde vi ‘container-uge’, hvor vi stillede en container op, og lavede feltarbejde i en hel uge. Jeg har aldrig talt med så mange børn. Det var en fantastisk måde at komme i dialog med dem på.”

Witraz gør et stort arbejde ud af at specialdesigner processerne fra det ene projekt til det andet. Fx fremhæver Tina Saaby, at ‘container-ugen’ ikke ville have haft nær den samme effekt i Urbanplanen. Til gengæld er her en formuleret vision og en partnerskabsaftale, ligesom der er mobiliseret et stærkt netværk af beboergrupper, bibliotek, afdelingsbestyrelser mv. Her udfordres altså til en helt anden form for proces-design, der kræver mod til åbenhed og til at gå nye veje hver gang, og her er Tina Saaby og Sonja Mikkelsen helt enige om, at indlevelse og ydmyghed fra arkitektens side er vejen, ad hvilken dialogen skabes.

Anne Mette Boye og Trine Skammelsen er begge cand.polyt. i urban design og partnere i metopos by- og landskabsdesign.

Action design: Redesign af udearealer i Mjølnerparken på Nørrebro i København. Witraz Arkitekter. Gårdrenovering, nye opholds- og legearealer m.v.

TEMA: UDSATTE BOLIGOMRÅDER